

T. SAGI-BUNIC, Problematika christologiae chalcedonensis, izdanje Roma-Laurentianum, 1969, str. 6—105.

Ako se u životnoj spoznaji Boga sastoji vječni život, a Boga na zemlji najbolje poznamo u Isusu Kristu, nema sumnje da se nikada dovoljno ne može iscrpiti misterij Krista kao ni misterij Boga. Ta su dva problema najuže povezana.

Krivo bi bilo misliti da sam time zanijekao vrijednost razumske ili filozofske spoznaje Boga. Ako danas naglašenije nastojimo preko Krista doći do Boga, izlazimo u susret današnjem mentalitetu. A on želi imati pred očima Nekoga, konkretnu, određenu osobu. Taj mentalitet zazire od dublje idejne analize. Teže shvaća filozofiju kao idejni izraz stvarnosti ili njeno svođenje na vrhovne idejne, najviše pojmovne nazivnike. Prema tome, otkrivanje tajne s nedokučivog misterija Krista značajan je zadatak današnjice.

Uostalom, i prije se znalo za neposrednije dokazivanje opstojnosti Božje. Navodili su se ne samo psihološki razlozi nego i sama pojava Krista. Današnji jači naglasak na taj prostor ne znači da je to posve novi prostor. Naglasak se premješta, centar ostaje isti. Doista je poučno kako neki upiru prstom da je „suhi“ Toma ukazivao na neku otvorenost prema misteriju, prema Nekomu, i u gnoseološkom procesu (I P 82,4 ad 3; 105,3), i u fenomenološkom obrazloženju hominizacije (I P 75,2; 90), i u traženju dovoljna razloga ili obrazloženja objektivnog, univerzalnog reda nekih istina (I P 16,7 i 8), i u imanentnoj čovječjoj težnji za beskonačnim, osobito u težnji za srećom (I P 79,4; I—II q. 1

i 2; I CG 43), i u prostoru poziva na etičko-moralnom području (I—II 94) itd.

Ni ovaj priziv na Tomu neka ne bude kamenom smutnje, a isto tako neka ne bude kamenom smutnje ova duboka studija dra Tomislava Sagi-Bunića. Jer pisac se ne zabavlja „iskopavanjem starina“, nego iskorištavanjem elemenata za što autentičniji prodor u prostor misterija Krista, misterija spasenja. Bog je odgajatelj preko svih povijesnih zbivanja. Tako govorimo i o konkretnom povijesnom procesu u izražavanju Kristova misterija. I mi danas pratimo taj razvoj imajući pred očima osobito doktrinarne formulacije i dogmatske definicije. Tako nam osobito služi formulacija Kalcedonskog koncila na kojemu se naglasak postavio na elemente ljudske naravi u Kristu, čime se misao centrirala na konkretnu, određenu osobu.

Pisac je dobro učinio što je „otvorio“ kalcedonsku baštinu prema suvremenoj kristologiji. Svi znamo da su dva načela glavna: kontinuitet ili vjernost, i otvorenost ili napredak u izražavanju misterija. Hoćemo li okrivljivati prošlost da je Krista prikazivala nepotpuno? Statički? Ili cijepala njegove uloge što se ne smiju cijepati?

Rekao bih, prije svega, da ne smijemo stvarati opoziciju između biblijskog, patrističkog, srednjovjekovnog, koncilskog izražavanja o istom pitanju. Preokupacije su plod historijskih uvjeta. I danas možemo izražavati jedan te isti problem na razne načine, s raznih vidika, raznom terminologijom, ali je glavno da spasimo isti sadržaj, da ne tvrdimo kontradiktorno u isto vrijeme,

o istom pitanju s istog gledišta promatranom.

Tko može zanijekati — da se poslužim primjerom iz prošlosti — da je sv. Toma u Sumi otvarao Kristov misterij na razne strane? Promatragu u odnosu prema prošlosti, prema vječnom naumu i prema povijesti spasenja (III, q. 1), insistira na jedinstvu ali i na raznolikosti naravi tako da čitavu kvestiju posvećuje promatranju Krista kao konkretne, određene osobe (q. 7), i to mu ne smeta da ga promatra u njegovim kozmičkim, eklezijalnim i antropološkim odnosima (q. 8). Dinamičke elemente njegove duše naglašuje tako da ti tekstovi mogu poslužiti kao odlazne točke za rješavanje tolikih suvremenih pitanja (spoznaja, moć ili sposobnost, defekti prirode itd., q. 9—16). Da i ne govorim kakvu važnost imaju pitanja o „nastanku“ i „nastajanju“ Kristovu (q. 16, art. 10; 12), napose o jedinstvu i podređenosti bistvovanja (q. 20) i djelovanja (q. 19). Pred očima mu je Krist kao učitelj (q. 42), način kako se s ljudima sastajao (q. 40). Osobito upada u oči q. 59, art. 6, gdje se promatra Krist u nadvremenskom prostoru, a ovisno o art. 4 gdje se povezuje s misijom sposenja.

Zašto komentatori nisu upravo te tekstove razvijali? To mi se čini suvišnim pitati. Bili su preokupirani ondašnjim postavljanjem problematike, a ta je preokupacija bila više filozofska. Našem se vremenu može predbacivati da je previše okovano konkretnošću, fenomenima, vidljivim i opipljivim problemima. Uostalom, kako god promatrali Krista, ako hoćemo začu u dublju pojamovnu analizu njegova misterija, morat ćemo se prebaciti na područje one filozofije ljudske naravi, pozivati se na pojmove općeg shvaćanja, jer jedino ćemo tako i moći većini čitalaca koristiti. Ni psihologija ni antropologija neće moći odgovoriti na najdublja pitanja ako se ne pozovu na filozofiju, konkretnije na metafiziku.

Ne samo da je pisac opravdano otvorio pitanje u drugom dijelu knjige, nego, može se reći, i u trećem još više (uz malo zvučan izraz „drama“). Radi se o predmetu kojim se zanimaju stručnjaci. Upućujem ih da djelo studiraju te da is-

koriste uputstvo da uz vjernost prošlosti promiču napredak prema budućnosti u sve dubljem pomiranju u nedostiživ misterij spasenja u Kristu. Isplati se.

Dr J. K.

REBIĆ ADALBERT, Das Auftreten und die Predigt Johannes des Täufers. Redaktions- und traditionsgeschichtliche Arbeit in Mt 3, 1—17 Paral, Roma 1969.

Ova objelodanjena Rebićeva studija o nastupu i propovijedi Ivana Krstitelja zapravo je izvadak iz opsežne doktorske disertacije na teološkom fakultetu Papinskoga sveučilišta Gregoriana. Iz nje je objelodanjen: Opći pregled disertacije (str. 8—10), Popis kratica (str. 11—14), Popis literature (str. 15—24), Uvod (str. 25—29) i posljednji odsjek I poglavlja — Redakcija i tradicija u Mt 3, 1—6, paral. (str. 31—67).

Da bismo pravo ocijenili ovaj objelodanjeni izvadak, valja ga smjestiti u njegov naravni okvir u disertaciji. Na poticaj Mc Coola, svog profesora na Papinskom biblijskom institutu, Rebić je poduzeo da po suvremenoj egzegetskoj metodi, koju zovu „redaktions- und traditions-geschichtliche“, ispita sinoptičke odlomke o nastupu i propovijedi Ivana Krstitelja. Prema bilj. 1. na str. 26. i prema naslovu u izdanju, njegov posao materijalno obuhvaća: Mt 3, 1—17; Mk 1, 1—17; Lk 3, 1—18. Dobrom metodom Rebić je još više usredotočio svoj istraživački rad, tako da ova tri navedena odlomka obuhvaćaju zapravo cijeli kontekst (samo onda Lukin odlomak valja proširiti do r. 20). Formalni predmet Rebićeve disertacije još je više specijaliziran: literarnom kritikom u duhu „Redaktions- und Traditionsgeschichte“ on najprije ispituje suodnose između sinoptičkih odlomaka o Krstitelju, da zatim prodre te ispod njihova tkiva otkrije predevanđeosku tradiciju, njezin materijal i njezine teološke zaokupljenosti; time tada postaje još jasniji predmijevani sastavljački posao, cilj i teologija pojedinih evanđelista.

Već se iz objelodanjenoga Općeg pregleda disertacije (str. 8—10) vi-